

Sygn. akt III CSK 416/06

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 13 kwietnia 2007 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Elżbieta Skowrońska-Bocian (przewodniczący)

SSN Marek Sychowicz (sprawozdawca)

SSN Dariusz Zawistowski

w sprawie z powództwa M. B.

przeciwko Bankowi [...]

o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności,

po rozpoznaniu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu niejawnym

w dniu 13 kwietnia 2007 r.,

skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 31 maja 2006 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Apelacyjnemu w [...] do ponownego rozpoznania oraz
rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 14 lutego 2006 r. Sąd Okręgowy w L. pozbawił wykonalności bankowy tytuł egzekucyjny nr [...] wystawiony w dniu 14 sierpnia 2002 r. przez pozwanego Bank [...] przeciwko powodowi M. B., zaopatrzonego w klauzulę wykonalności postanowieniem Sądu Rejonowego w L. z dnia 17 maja 2004 r., opiewający na kwotę 689.709,45 zł. Sąd Okręgowy stwierdził, że nie uzasadnia uwzględnienia powództwa okoliczność, iż na tę samą wierzytelność wystawiony został przeciwko powodowi w dniu 14 sierpnia 2002 r. bankowy tytuł egzekucyjny, któremu sąd odmówił nadania klauzuli wykonalności. Uznał, że podniesiony przez powoda zarzut przedawnienia roszczenia objętego tytułem wykonawczym jest bezzasadny. Uznał także, że zarzut, iż brak było podstawy do wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego dlatego, że podstawą tą była umowa poręczenia udzielonego przez powoda w sytuacji, gdy była to czynność przekraczająca zakres zwykłego zarządu majątkiem wspólnym, a żona powoda nie wyraziła zgody na tę czynność (art. 37 k.r.o.), nie zasługuje na uwzględnienie, albowiem powód nie wykazał braku zgody żony. O uwzględnieniu powództwa zadecydowało to, że powód, wbrew wymaganiu przewidzianemu w art. 97 § 1 prawa bankowego z 1997 r., nie złożył pisemnego oświadczenia o poddaniu się egzekucji. Oświadczenie takie złożyła K., spółka z o.o. w L., które było kredytobiorcą reprezentowanym przez powoda, za zaciągnięcie którego to kredytu powód w dniu 15 września 1997 r. udzielił poręczenia. Nawet gdyby przyjąć – zdaniem Sądu Okręgowego – że oświadczenie to odniosło skutek także względem powoda jako poręczyciela, to oświadczenie to upoważniało Bank do wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego jedynie w terminie do dnia 31 grudnia 2000 r.

Uwzględniając apelację pozwanego Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 31 maja 2006 r. zmienił wyrok Sądu pierwszej instancji i powództwo oddalił. Sąd Apelacyjny stanął na stanowisku, że powództwo o pozbawienie wykonalności tytułu wykonalności może być oparte na przyczynach materialnoprawnych, a kognicją sądu w tym postępowaniu nie są objęte zarzuty formalne dotyczące podstaw

nadania tytułowi egzekucyjnemu klauzuli wykonalności, do których należy złożenie przez dłużnika oświadczenia o poddaniu się egzekucji. Gdyby nawet stanąć na odmiennym stanowisku, to wobec tego, że czynność bankowa – udzielenie poręczenia przez powoda, dokonana została przed dniem 1 stycznia 1998 r., do nadania klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu nie było wymagane oświadczenie dłużnika o poddaniu się egzekucji (art. 51 ust. 2 ustawy z dnia 6 grudnia 1996 r. o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów, Dz. U. Nr 149, poz. 703 ze zm.) i brak takiego oświadczenia nie daje podstawy do pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego. Poza tym Sąd Apelacyjny zaakceptował stanowisko Sądu pierwszej instancji, że „nie zasługuje na uwzględnienie zarzut powoda o nieważności umowy poręczenia, z powołaniem się na brak zgody małżonka”. Na potwierdzenie jego prawidłowości powołał pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 25 kwietnia 1995 r., I CRN 48/95 (OSNC 1995, nr 10, poz. 147), że małżonek, który zawarł umowę poręczenia, przekraczającą zakres zwykłego zarządu majątkiem wspólnym, bez zgody drugiego małżonka, nie może żądać ustalenia nieważności tej umowy z powodu jej sprzeczności z treścią art. 36 § 2 zd. drugie k.r.o., jeżeli dopuszczalne jest jeszcze potwierdzenie umowy przez drugiego małżonka. Sąd Apelacyjny stwierdził także – bez bliższego uzasadnienia – „trafność stanowiska sądu pierwszej instancji co do bezzasadności pozostałych zarzutów wskazanych przez powoda”.

Wyrok Sądu Apelacyjnego powód zaskarżył skargą kasacyjną. Podstawę skargi stanowi 1) naruszenie prawa materialnego przez niewłaściwe zastosowanie art. 51 ust. 2 ustawy z dnia 6 grudnia 1996 r. o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów oraz art. 353¹, 879 § 1 i art. 883 § 1 k.c. oraz przez błędną wykładnię art. 36 § 2 w zw. z art. 37 § 1 k.r.o. i niezastosowanie art. 63 § 1 k.c., a także 2) naruszenie przepisów postępowania – art. 382 i 840 § 1 k.p.c. oraz art. 96 ust. 3 prawa bankowego z 1997 r. Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

1. Powód w pozwie na uzasadnienie powództwa zgłosił szereg zarzutów (art. 843 § 3 k.p.c.). Sąd pierwszej instancji uwzględnił jeden z tych zarzutów, a dwa uznał za niezasadne. Co do pozostałych zarzutów nie zajął stanowiska. Do zarzutów tych także nie ustosunkował się Sąd Apelacyjny. Czyni to zasadnym zarzut kasacyjny naruszenia art. 382 k.p.c. Materiałem zebrany w postępowaniu w pierwszej instancji oraz w postępowaniu apelacyjnym w rozumieniu tego przepisu są bowiem także twierdzenia stron, w szczególności twierdzenia powoda powołane na uzasadnienie powództwa (zarzuty zgłoszone przez powoda w pozwie w postępowaniach przeciwegzekucyjnych).

2. Ze względu na nierozpoznanie w sprawie części zarzutów zgłoszonych w pozwie na uzasadnienie powództwa i brakiem ustaleń faktycznych związanych z tymi zarzutami, zarzuty kasacyjne naruszenia prawa materialnego, dotyczące nierozpoznanych zarzutów pozwu, uchylają się spod oceny Sądu Najwyższego. Postępowanie kasacyjne służy mianowicie kontroli prawidłowości zastosowania przez sąd drugiej instancji prawa materialnego i przepisów postępowania, których naruszenie mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy (zob. art. 398³ § 1 k.p.c.), a kontrola ta dokonywana jest na podstawie stanu faktycznego stanowiącego podstawę wyroku zaskarżonego skargą kasacyjną (art. 398¹³ § 2 *in fine* k.p.c.). Rozpoznając tę skargę Sąd Najwyższy nie może samodzielnie dokonywać ustaleń w sprawie ani nie może oceniać zasadności – w świetle prawa materialnego – twierdzeń stron, jeżeli oceny takiej nie dokonał sąd drugiej instancji.

3. Stosownie do art. 5 ust. 5 pkt 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. Nr 162, poz. 1691) do oceny skutków poręczenia dokonanego przez jednego z małżonków majątkiem wspólnym małżonków, udzielonego przed dniem wejścia w życie tej ustawy, tj. przed dniem 20 stycznia 2005 r., mają zastosowanie przepisy kodeksu rodzinnego i opiekuńczego w brzmieniu obowiązującym przed tym dniem. Dalej powołane przepisy kodeksu rodzinnego i opiekuńczego oznaczają przepisy w tym brzmieniu.

Jeżeli umowa poręczenia była czynnością przekraczającą zakres zwykłego zarządu majątkiem wspólnym, to w myśl art. 36 § 3 zd. drugie k.r.o. do jej ważności

wymagana była zgoda drugiego małżonka (uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 25 marca 1994 r., III CZP 182/93, OSNCP 1994, nr 7-8, poz. 146). Wobec tego, że powód twierdził, iż udzielone przez niego poręczenie było czynnością przekraczającą zakres zwykłego zarządu majątkiem wspólnym i na dokonanie tej czynności żona jego nie wyraziła zgody, to miał obowiązek udowodnienia tych okoliczności (art. 6. k.c.). Nie można jednakże zgodzić się ze stwierdzeniem Sądu pierwszej instancji, aprobowanym przez Sąd Apelacyjny, że powód nie wykazał, iż brak było zgody jego żony na udzielenie poręczenia. Brak ten jest bowiem okolicznością negatywną. Dla przyjęcia, że została ona wykazana, wystarczy twierdzenie strony o jej zaistnieniu, jeżeli nie ma dowodu, z którego wynikałoby co innego.

Trafny jest pogląd, że małżonek, który zawarł umowę poręczenia, przekraczającą zakres zwykłego zarządu majątkiem wspólnym, bez zgody drugiego małżonka, nie może żądać ustalenia nieważności tej umowy z powodu jej sprzeczności z treścią art. 36 § 2 zd. drugie k.r.o., jeżeli dopuszczalne jest jeszcze potwierdzenie umowy przez drugiego małżonka. Rozpoznawana sprawa nie jest jednakże sprawą o ustalenie nieważności poręczenia udzielonego przez powoda i przytoczony pogląd nie rozstrzyga o zasadności tego, czy pozwany mógł wystawić bankowy tytuł egzekucyjny obejmujący roszczenie wynikające z umowy poręczenia zawartej przez powoda bez zgody żony.

Powód twierdzi, że na zawarcie przez niego umowy poręczenia żona jego nie wyraziła zgody, umowy tej nie potwierdziła, a pozwany nie wyznaczył jej terminu do potwierdzenia umowy. W sprawie nie ustalono, że było inaczej. W świetle art. 37 § 1 i 2 k.r.o. zawarcie umowy poręczenia przez powoda jest zatem – jak zasadnie utrzymuje skarżący, a co nie budzi wątpliwości w judykaturze i piśmiennictwie prawniczym – czynnością prawną niezupełną (kulejącą) – *negotium claudicans*. Brak zgody żony powoda na zawarcie umowy nie spowodował ani nieważności bezwzględnej, ani nieważności względnej umowy, sprawił natomiast, że powstał stan tzw. bezskuteczności zawieszonyj do chwili potwierdzenia albo odmowy potwierdzenia umowy przez żonę powoda lub upływu terminu wyznaczonego jej do potwierdzenia. Dopiero potwierdzenie umowy przez żonę powoda spowoduje ustanie stanu zawieszenia i uznanie umowy za ważną od chwili jej zawarcia.

Natomiast odmowa potwierdzenia lub bezskuteczny upływ terminu wyznaczonego do potwierdzenia sprawia, że umowa stanie się – ze skutkiem od chwili jej zawarcia – bezwzględnie nieważna. W zaistniałej sytuacji zawarta przez powoda umowa poręczenia, jakkolwiek wiąże strony, nie wywołuje skutków prawnych. Nie stanowi więc podstawy do spełnienia świadczenia przewidzianego tą umową, co oznacza brak istnienia obowiązku do spełnienia tego świadczenia. Jeżeli tytuł egzekucyjny niebędący orzeczeniem sądu stwierdza istnienie tego obowiązku, to dłużnik może żądać pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego (art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c.).

Należy dodać, że art. 36 § 2 zd. drugie oraz art. 37 § 1 i 2 k.r.o. wchodzi w grę, jeżeli czynność dokonana przez jednego z małżonków była czynnością przekraczającą zakres zwykłego zarządu majątkiem wspólnym. W sprawie brak jest jednakże ustaleń co do tego, czy taką czynnością było zawarcie umowy poręczenia przez strony.

4. Trafne jest stanowisko Sądu Apelacyjnego, że powództwo o pozbawienie wykonalności tytułu wykonalności (art. 840 k.p.c.) umożliwia dłużnikowi merytoryczną obronę przed egzekucją, a kognicją sądu w tym postępowaniu nie są objęte zarzuty formalne związane z nadaniem tytułowi egzekucyjnemu klauzuli wykonalności; zarzuty takie mogą być podnoszone w postępowaniu o nadanie tytułowi egzekucyjnemu klauzuli wykonalności, w drodze – dostosowanego do tego – zażalenia (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 1985 r., III CZP 14/85, OSNCP 1985, nr 12, poz. 192). Do zarzutów takich należy m.in. zarzut braku wymaganego przez art. 97 ust. 1 prawa bankowego z 1997 r. pisemnego oświadczenia dłużnika o poddaniu się egzekucji. Już więc tylko na marginesie należy zauważyć, że oświadczenie o poddaniu się egzekucji złożone przez dłużnika głównego (kredytobiorcę) nie zastępuje oświadczenia, które powinien złożyć poręczyciel, jako uczestnik innej niż udzielenie kredytu czynności bankowej. Wobec tego, że czynność bankowa udzielenia poręczenia przez powoda dokonana została przed dniem 1 stycznia 1998 r., do nadania klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu nie było wymagane oświadczenie dłużnika o poddaniu się egzekucji (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 16 grudnia 1998 r., III CZP 46/98, OSNC 1999, nr 7-8, poz. 125).

5. Wprawdzie Sąd Apelacyjny bliżej nie ustosunkował się do stanowiska Sądu pierwszej instancji co do tego, że nie uzasadnia uwzględnienia powództwa okoliczność, iż na tę samą wierzytelność wystawiony został przeciwko powodowi w dniu 14 sierpnia 2002 r. bankowy tytuł egzekucyjny nr [...], któremu sąd odmówił nadania klauzuli wykonalności, ale stanowisko to aprobował. Nie można uznać, że nastąpiło to z naruszeniem prawa. Odmowa – obojętne z jakiej przyczyny – nadania klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu z dnia 14 sierpnia 2002 r., spowodowała, że przeciwko powodowi wydany został jeden tytuł wykonawczy opiewający na należność wynikającą z umowy poręczenia zawartej przez niego z pozwanym. Okoliczność wystawienia kilku tytułów egzekucyjnych dotyczących tej samej należności nie stanowi przeszkody do nadania klauzuli wykonalności jednemu z nich i nie stanowi to wadliwości tak powstałego tytułu wykonawczego, powodującej pozbawienie go wykonalności.

Uznając z przyczyn wskazanych w pkt 1 i 3 skargę kasacyjną za zasadną Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398¹³ § 1 zd. pierwsze oraz art. 398²¹ w zw. z art. 108 § 2 k.p.c., orzekł jak w sentencji.